

Inleiding		4.2 Enkele belangrijke waarden	30
		Casus <i>Collegialiteit</i>	30
		4.3 Vrijheid	32
		4.4 Waarden en normen	32
DEEL I ALGEMENE ETHIEK			
1 Ethiek, een eerste verkenning	13	5 Belangen	34
1.1 Inleiding	13	5.1 Inleiding	34
1.2 Een ethisch dilemma	13	5.2 Eigenbelang en welbegrepen eigenbelang	34
Casus <i>De fietser en de oudere heer</i>	13	Casus <i>De groentenboer en de late klant</i>	34
1.3 Rationaliseren, psychologiseren, legitimeren	14	Casus <i>De maatschappelijk werker en de late cliënt</i>	34
1.4 Objectief, subjectief en intersubjectief	15	5.3 Wie bepaalt iemands eigenbelang?	35
1.5 Het ethische gesprek	15	5.4 Belang van anderen	37
i. 6 Voorwaarden voor het ethische gesprek	16	Casus <i>Schizofrenie</i>	37
1.7 Tot slot	18	5.5 Algemeen belang	37
		Casus <i>Discriminatie</i>	38
2 De morele ontwikkeling	19	6 Stappenplan	40
2.1 Inleiding	19	6.1 Inleiding	40
2.2 De fasen van de morele ontwikkeling	19	6.2 Het stappenplan	40
Casus <i>De chemicus</i>	19	6.3 Fase i: De situatie en het dilemma	41
2.3 Enkele toepassingen	24	6.4 Fase 2: De analyse	43
2.4 Kritiek op de theorie van Kohlberg	25	6.5 Fase 3: De synthese	50
		Casus <i>Gezinsbegeleiding</i>	52
3 Beginseltheorie en gevolgenethiek	26	6.6 Tot slot	52
3.1 Inleiding	26		
3.2 Beginseltheorie en gevolgenethiek	26	DEEL II	
Casus <i>De hartspecialist</i>	26	VRIJWILLIGHEID, DWANG EN DRANG	
3.3 Beginseltheorie	27		
Casus <i>GU zult niet stelen</i>	27	7 Het bemoeiland en het land van de vrijheid	57
3.4 Gevolgenethiek	28	7.1 Inleiding	57
Casus <i>De ondernemer</i>	29	7.2 Een sprookje	57
Casus <i>De buurman</i>	29	7.3 Individuele vrijheid en sociale betrokkenheid	59
4 Waarden	30		
4.1 Inleiding	30		

8 Bemoeizucht en bemoeizorg	60	DEEL III DE	
8.1 Inleiding	60	CODE	
8.2 Bemoeizucht en bemoeizorg	60		
<i>Casus Straat oversteken</i>	60	n De code voor de maatschappelijk	
<i>Casus De Hema</i>	61	werker	81
8.3 Paternalisme of bevoogding	61	11.1 Inleiding	81
<i>Casus Het Jappenkamp</i>	62	11.2 De Code als een vorm van	
<i>Casus Schizofrenie</i>	62	beginslethiek	82
8.4 Wel of niet ingrijpen	63	11.3 De functies van een beroepscode	83
<i>Casus Raad voor de</i>		11.4 De status van de Code	84
<i>Kinderbescherming</i>	63	11.5 Tot slot	85
<i>Casus Heroïneverslaving</i>	64		
9 Dwang en drang in de hulpverlening	65	12 De centrale waarde van het beroep	86
9.1 Inleiding	65	12.1 Inleiding	86
9.2 Dwang en drang in de		12.2 De centrale waarde	86
hulpverlening	65	<i>Casus Ad Runnema</i>	87
<i>Casus AMW en Sociale Zaken</i>	67	12.3 De kern van het maatschappelijk	
10 Communicatief en strategisch		werk	88
handelen	68	12.4 Het optimaal tot zijn recht komen	89
10.1 Inleiding	68	12.5 De sociale omgeving	90
10.2 Communicatief handelen	68	12.6 De cliënt als burger	91
<i>Casus Sociale werkvoorziening</i>	68	<i>Casus Wachlijst</i>	91
<i>Casus Dehospitalisatie</i>	70	13 Gebruik en misbruik van de	
iQ.3 Voorwaarden voor communicatief		deskundigheid van de	
handelen	70	maatschappelijk werker	93
10.4 Strategisch handelen	72	13.1 Inleiding	93
<i>Casus Onderhandelen</i>	72	13.2 Misbruik van deskundigheid	93
10.5 Legitimatie van strategisch		<i>Casus Woonconsulent</i>	93
handelen	73	13.3 Voorwaardelijke hulpverlening:	
<i>Casus De Wijkinformatiewinkel</i>	74	misbruik of niet?	95
<i>Casus Hief Jappenkamp</i>	74	13.4 Gedwongen hulpverlening:	
10.6 Communicatief en strategisch		misbruik of niet?	97
handelen door elkaar	75	14 Deskundigheid	99
<i>Casus Jongen van vijftien</i>	75	14.1 Inleiding	99
10.7 Tot slot	76	14.2 Componenten van deskundigheid	99
		14.3 De eigen beperkingen	100
		14.4 De objectieve en de subjectieve	
		kant van deskundigheid	101
		14.5 Algemene kennis en de uniciteit	
		van het individu	102

Casus <i>Borderline</i>	102	18.2 Zelfbepaling	123
Casus <i>Rouwverwerking</i>	103	Casus <i>Verpleeghuis</i>	123
14.6 Ervaringsdeskundigheid	104	18.3 Verheldering en bezinning	124
Casus <i>Bedrijfsmaatschappelijk werker</i>	104	18.4 Autonomie	125
15 Gelijke bereidheid	106	18.5 Autonomie als cultureel-bepaalde waarde	126
15.4 Inleiding	106	Casus <i>Mevrouw Vespucci</i>	126
15j Het aangaan van een professionele relatie	106	18.6 Autonomie als niet-neutrale waarde	127
Casus <i>Stank (n de spreekkamer)</i>	106	18.7 Zelfredzaamheid	129
15.3 De uitzonderingen op de regel van artikel 3	107	Casus <i>De loodgieter</i>	129
Casus <i>Abortus</i>	107	Casus <i>Huisuitzetting</i>	130
15.4 Verantwoording tegenover de cliënt	110	18.8 De overeenstemming met en de instemming van de cliënt	130
15.5 Verborgen voorkeur	110	18.9 De toestemming van de cliënt	131
16 Het vertrouwen in het beroep	112	19 Macht en machtsmisbruik	132
16.1 Inleiding	112	19.1 Inleiding	132
16.2 Vertrouwen in het maatschappelijk werk (i)	112	19.2 De betekenis van het begrip macht	132
Casus <i>AMA en de Stichting Kronos</i>	112	19.3 Gebruik en misbruik van macht	133
16.3 Werk en privé	114	Casus <i>Echtscheiding</i>	133
16.4 Vertrouwen in het maatschappelijk werk (2)	115	Casus <i>Klussen</i>	134
17 Respect voor de cliënt	« 6	19.4 Seksualiteit en misbruik	134
17.1 Inleiding	116	Casus <i>Intieme relatie</i>	135
17.2 Menselijke waardigheid en respect	117	20 Informatie aan de cliënt	137
17.3 Respect voor de persoon van de cliënt	118	20.1 Inleiding	137
Casus <i>Respect voor de cliënt</i>	118	20.2 De werkwijze binnen de organisatie	137
17.4 Uniceit en empathie	119	21 Handelen buiten de cliënt om	140
Casus <i>Stationsloketten</i>	119	21.1 Inleiding	140
Casus <i>Een gesprek afronden</i>	120	21.2 De uitzonderingsclausule	140
17.5 Tot slot	121	Casus <i>Alcoholstokerij</i>	142
18 De eigen verantwoordelijkheid van de cliënt	122	Casus <i>Raad voor de Kinder bescherming</i>	144
18.1 Inleiding	122	Casus <i>Heroïneverslaving</i>	144
		22 Vertrouwelijkheid en geheimhouding	145
		22.1 Inleiding	145
		22.2 Zwijgplicht en privacy (Artikel 12)	146

22.3	Zwijgplicht: principieel of absoluut? (Artikel 12)	147	25-3	De centrale waarde van het beroep (Artikel 25)	167
	<i>Casus Twee petten</i>	149		<i>Casus Woonconsulent</i>	167
	<i>Casus Slaapplaats</i>	149	25.4	Doelstelling en beleid van de organisatie (Artikel 26)	168
	<i>Casus Gezinsbegeleiding</i>	150		<i>Casus AMWen Sociale Zaken</i>	168
	<i>Casus Stoom afblazen</i>	150		<i>Casus Leidinggevende</i>	169
22.4	Zwijgplicht en verschillende belangen (Artikel 13)	151		<i>Casus De maatschappelijk werker als professional</i>	169
22.5	Het verstrekken van gegevens buiten de professionele relatie (Artikel 14)	151	25.5	Het ontwikkelen en evalueren van het beleid (Artikel 27)	170
22.6	Het verschoningsrecht (Artikel 15)	153		<i>Casus Ziekteverzuim</i>	170
23	Dossiervorming	154	25.6	Verantwoording afleggen (Artikel 28)	172
23.1	Inleiding	154	26	De verhouding tot beroepsgenoten	173
23.2	Het verzamelen en vastleggen van gegevens (Artikel 16)	155	26.1	Inleiding	173
23.3	De toegankelijkheid van de gegevens (Artikel 17)	155	26.2	Overleg met beroepsgenoten (Artikel 29)	174
23.4	Het inzagerecht (Artikel 18)	156		<i>Casus Bedrijfsmaatschappelijk werker</i>	175
23.5	Het aanvulrecht (Artikel 19)	157	26.3	Het inschakelen van het College van Toezicht (artikel 30)	176
24	Samenwerking	159		<i>Casus Intieme relatie</i>	176
24.1	Inleiding	159	Gebruikte literatuur	178	
24.2	Samenwerking ten behoeve van een goede beroepsuitoefening (Artikel 20)	160	Bijlage:		
24.3	Vertrouwelijkheid en openheid (i) (Artikel 21)	161	De Code voor de Maatschappelijk Werker	180	
24.4	Vertrouwelijkheid en openheid (2) (Artikel 22)	162	Trefwoordenregister	192	
24.5	Een kanttekening bij artikel 22	164			
24.6	De geldigheid van de Code (Artikel 23)	164			
25	Maatschappelijk werk en de organisatie	165			
25.1	Inleiding	165			
25.2	De organisatie als kader van de beroepsuitoefening (Artikel 24)	166			
	<i>Casus De Koninklijke Landmacht</i>	166			